

II. Hrv. liturgijski sastanak u Splitu

»La Messe... est l'Action par excellence, l'acte même de notre Rédemption dans le Mémorial qui le rend présent.«
Maurice Zundel

Misa je bila centralni problem II. liturgij. sastanka u Splitu. Pred publikom, koja je predstavljala uži distingvirani krug svećenika, redovnica i svjetovnjaka (oko 150), 12, 13 i 14 srpnja održano je deset predavanja, izvještaj tajnika liturgij. odbora, mnoštvo praktičnih diskusija i pohod na grobove solinskih mučenika i grob Don Frane Bulića.

Predavanja su gotovo sa svih gledišta osvijetlila Misu, a ipak se mogu svrstati u tri kategorije: I. Dogmatsko - asketičnoga II. Liturgijsko pastoralnoga i III. Historijsko - umjetničkoga karaktera.

U prvoj kategoriji su predavači punom teološkom spremom tumačili »Sv. Misu kao središte kat. bogoslužja« (Mgr. Pušić), »Bit žrtve sv. Mise« (vlč. Ivan Mikić, Split), »Liturgijsko shvaćanje sv. Mise« (O. Dr. D. Budrović) te »sv. Misu i naš duhovni život«. (O. Bogoljub Strižić D. I.). Bilo je tu dubokih misli i originalnih zahvata u problem (na pr. Mikićevo tumačenje žrtve.), snažnih pobuda i duhovne utjehe. Predavanje Preuzv. biskupa Pušića i O. Strižića donijet će »Život s Crkvom, O. Budrovića »Duhovni život«, a vlč. Mikića valjda koja naučna bogoslov. revija.

Liturgijsko-pastoralni karakter imala su predavanja: »Euharistij. žrtva u životu vjernika« (župnik Dragutin Kukulj, Slunj), »Što da se pjeva preko Mise« (O. Dr. I. Glibatić, O. F. M. Sinj), »Sv. Misa na župi« (župnik Don Marin Berić, Grohote), i »Školska sv. Misa« (kateheta don Rade Jerković, Melković). Ovo je bio pravi majdan problema praktično-pastoralne prirode; radost u spoznanju spasonosnih izvora kršćanskoga života i tuge u nemilom pitanju: zašto tako nije u svakoj našoj župi i kada će biti? Naročito su zamašite pitanja crkvenoga pjevanja i školske mise. Tu smo još na rakovim i puževim koracima. Oduševljeni liturgijski radnici vlč. gg. Kukulj i Jerković iznijeli su vrlo interesantnih rezultata iz vlastite prakse; vl. g. Kukulj o organizaciji ministranata a vlč. g. Jerković o organizaciji školske recitirane mise. Njihovi radovi zaslužuju što širu popularnost. To su značajni pioniri liturgijske obnove odozdo. Što se tiče crkvenoga pjevanja, kao ono g. Preprek na I. sastanku u Hvaru, tako je i o. Glibetić objasnio stanovište Crkve, pače odredbe i zahtjeve sv. Stolice, ali iza takovih predavanja čovjek osjeti upravo neku nemoć; sve je tako jasno, tako precizirano, tako riješeno, tako privlačivo, zamamno privlačivo, lijepo i poetično, a ipak ne ide pa ne ide. Naše crkveno pjevanje je neko neshvatljivo pastorče svih mogućih faktora od orguljaša do župnika, od pokvarenoga ukusa puka do petreficiranih tradicija i navike, a barem se nitko ne može potužiti na pjevačku kulturu našega naroda, koja zadivljuje i strance.

Konačno su dva predavanja »sv. Misa kroz stoljeća« (Dr. I. Delalle) i »sv. Misa u modernoj kat. literaturi« (prof. D. Žanko) zaokružili historijsko umjetničke elemente Mise. Predavanje D. Žanka će biti štampano u listopadskom broju »Života«.

U debati se osjetilo da sama ljubav za liturgijski pokret ne može sve. Pomanjkanje ozbiljnijega studija i desinteresa za stručnu liturgijsku literaturu je dolazio do izražaja pri svakom delikatnijem pitanju. Inače su se križala i nadopunjavala mišljenja optimističkih i pesimističkih prognoza o stanju i razvoju našega tek započetoga liturgijskoga povjetarca. Optimizam je imao oslonu u uspjehu Kniewaldova Misala, u osjećanju neke duboke težnje modernoga čovjeka za proživljavanjem religije i u relativnom uspjehu »Života s Crkvom«, a pesimizam nije štedio oštine vis-à-vis nepokretnosti i indolencije i nemara izvjesnih krugova, koji s tim postupcima strahovito ugrožavaju financijsko pokriće »Života s Crkvom«, toga jedinoga stručno-liturgijskog lista u Hrvatskoj, a i spriječavaju provedbu mnogih spasonosnih rezolucija sa I. sastanka. — Bilo je vrlo finih i taktičkih objeacija obzirom na akciju odozdo i na akciju odozgo, a sve u prisutnosti preuzvišene gospode biskupa Bonefacića i biskupa Pušića, koji je inače bio živi movens čitavoga sastanka.

Rezolucije govore o ozbiljnosti i perspektivama II. liturgij. sastanka, koji je inače ostao duboko impresioniran izjavom preuzv. biskupa Pušića, kojom je najavio odlazak njegova svećenika inače tajnika liturgij. odbora i prvoga urednika »Života s Crkvom«, vlč. don Joze Kirigina u benediktinski novicijat samostana Emaus u Pragu. Znamo što to znači za budućnost liturgijskoga pokreta u Hrvatskoj, odakle su i otputovali prvi osnivači Emausa, hrvatski benediktinci glagolaši iz Dalmacije i to iz samostana sv. Kuzme i Damjana s otoka Pašmana god. 1347. na poziv Karla IV.

Na koncu još dvije tri primjedbe: u liturgijskom pokretu nije možda bitno konstruirati ni diskutirati o nekoj teoriji, koliko sondirati duše, oživljavati u njima plamen u viziju sakramentalnoga života od krštenja do Euharistije, uronjavati ih u realnosti, sve realnosti shvaćene u funkciji Vječnoga, koji je njihov izvor. S toga organizacija jednog liturgijskoga sastanka zahtijeva neizmjerano mnogo psihološke nijansiranosti, takta, štimunga, naročiti ambijenat, diskretni izraz nutarnjih govora, koji se ne izriču ali se ipak čuju i slušaju, intimnu riječ, koja izbija iz šutnje Božje prisutnosti. U Splitu se mnogo govorilo, pametno i potrebno se govorilo, ali se u ambijentu, kakav je bio, nije mnogo osjetilo od liturgijske realnosti centralne teme. Konkretno: trebalo je svim učesnicima dati prigode, da prožmu sve dijelove Mise u dnevnoj zajedničkoj pjevanoj, uzorno ministriranoj ili recitiranoj Misi kao takovoj! Trebalo je u kapelici održati nekoliko razmatranja o oltaru o misnom ruhu, o svim gestima i riječima misnika, trebalo je također u kapelici demonstrirati koralno pjevanje, uzoran rezponzorij, uzorno ministriranje i t. d. — Trebalo je također u kapelici analizirati jednu specijalno distingviranu Misu, na pr. divnu nažalost nepopularnu Misu za vjenčanje ili Misu za pokojne. Pored toga je trebalo u jednoj akademiji prikazati ili Calderona, ili barem umjetničku recitaciju Claudelove Mise, ili od naših Poljaka, Soljačića, Pavelića, Kornera i Klarića; muzički se dalo izvesti jedan odlomak iz koje koralne mise ili napjeva i t. d. — Barem jedan dan se moglo zajednički recitirati Vespere ili praktično pripremiti meditaciju prema sutrašnjoj Misi. Drugim riječima — sondirati duše! Daleko od mene i pomisao, da nekome prigovaram, što toga svega nije bilo. Naprotiv, ja vrlo dobro znam, da je odbor mislio na to i ideal mu je najviši postići ovakove liturgijske sastanke, ali g. Kirigin je diskretno rekao mnogo u izjavi: »Sastanak se je zapravo sastojao samo od referata i debata iza njih. Neki su u tome vidjeli neku manjkavost, pa i jest, ali za naše prilike još i ne treba drugo. Bolje je da liturgijskih priredbi i ne bude, nego da ne budu u svakom pogledu uzorne.« (»Život s Crkvom«, br. 10, str. 253.) Ja sam ovo iznio više kao ideju nego kao prigovor, jer »naše prilike« su mislim jedinstveno naše...

Primjetilo se i to da broj kat. svjetovnjaka nije baš bio naročit. Poželjno bi bilo da i u tom pogledu krenemo korak naprijed.

Zaključeno je pored ostaloga svake godine priređivati liturgijski sastanak. Treći će biti 1939. u Đakovu sa temom: Sv. sakramenti — krštenje, potvrda i sv. red.

Treba posebno istaći prisutnost slovenskog cistercite Dra Tomaža Kurenta, urednika »Kraljevstva Božjega« iz samostana Stične.

Prof. D. Žanko

PRAKTIČNI ZAKLJUČCI II. HRV. LITURGIJSKOG KONGRESA

Iza svoga predavanja o sv. Misi kao središtu katoličkog bogoslužja, preuzvišeni biskup Pušić iznio je slijedeće zaključke, koji su jednoglasno prihvaćeni:

1) Kako sv. Crkva između svih svojih bogoslužnih čina daje najveću važnost sv. Misi, tako i nama treba da sv. Misa bude žarište čitavog duhovnog života, jer po njoj se najveća slava daje Bogu, i najobilnije se milosti postizavaju za naše posvećenje.

2). U tu svrhu treba da svi vjernici aktivno sudjeluju kod presvetih otajstva (sv. Mise), kako je to u samoj Misi na više mjesta istaknuto, naime da sv. Misu ne prikazuje svećenik u ime svoje nego u ime svih vjernika, u ime čitave Crkve, u ime čitavog Kristovog mističnog tijela u kojemu je glava Krist a mi svi njegovi udovi. To je osobito naglašeno u Prikazanju, u predslavlju, i na mnogo mjesta u činu Mise (u kanonu). Ali sv. Misa biti će samo tada faktično Misa pojedinog vjernika, ako se pobožno i sabrano združi sa svećenikom u prinašanju nekrvne žrtve. Jedino će tada ona biti i njegova Misa, od koje će crpiti obilne plodove duhovnih i vremenitih dobara. Crkva je vazda preporučivala aktivno učestvovanje sv. Mise a u novije je vrijeme je posebno naglasio veliki euharistijski papa Pijo X. i slavno vladajući Pijo XI. Ponavljam prevažne riječi Pija X. koje treba da svi dobro zapamtimo: »Sv. Misa je prvo i nenadoknadivo vrelo pravog kršćanskog duha.«

3). Pošto je sv. Misa eminentno javni i socijalni čin koji se prikazuje Bogu u ime čitave Crkve, stoga ona želi da njezini vjernici sudjeluju u prvom redu pjevanoj sv. Misi, dakle župskoj Misi gdje se svečanim zajedničkim pjevanjem iskazuje veća čast Bogu. Poznato je da se u početku kršćanstva skoro sve do X vijeka držale samo pjevane Mise, jer to bolje odgovara žrtvi kao javnom vjerskom činu. To su osobito naglasili zadnji pape Pijo X. u svom Motu Proprio od godine 1903 i Pijo XI. u svojoj konstituciji »Divini Cultus« od godine 1928. Ovaj je zadnji pače odlučno naredio neka svećenici svim silama uznašaju da puk prisustvuje pjevanoj Misi i sudjeluje u pjevanju koji sv. Misi toli u procesiji. On im živo preporuča da se zgodnom i sustavnom liturgičnom poukom puk na to pripravi i privikne.

4). Nije li moguće radi raznih razloga, da sav puk učestvuje pjevanoj sv. Misi, onda se preporuča, da se uvede recitirana Misa. To je posve lako u sjemeništima i u zavodima kao što i kod organiziranih katolika, koji su u tome bolje upućeni. Glede recitirane Mise po župama sv. Kongregacija Obreda svojim dekretom od 30. VI. 1922 br. 4373 prepustila je to uvidavnosti pojedinih Ordinarija, kojima se dušobrižnici imaju obratiti za dozvolu i upute.

5). Gdje nije moguće uvesti recitiranu Misu, neka se uredi stvar tako, da jedan svećenik ili u pomanjkanju svećenika jedan pobožni dobro izučeni svjetovnjak jasno i glasno predmoli odnosno dijelove sv. Mise, a vjernici koji znadu čitati pomnjivo prate to čitanje iz Rimskog Misala ili iz našega »Života s Crkvom«, oni pak koji neznaju čitati pozorno slušaju. Tako svi aktivno sudjeluju sv. činu. To se vrši sa vrlo dobrim uspjehom u mnogim župama u Italiji, kako izvješćuje o. Gemelli, u »Rivista del Clero Italiano« (Novembar 1937).

6). U zavodima, u sjemeništima, u svim katoličkim društvima, religioznim i onim Kat. Akcije, neka se ustanove liturgičke sekcije, gdje će se članovi

potanje baviti proučavanjem najprije sv. Mise pa ostalih važnih liturgijskih čina. Tako će se naša mladež već od ranijih godina priučiti da svijesno i pobožno obavljaju sve sv. liturgijske čine.

7). Prigodom *duhovnih vježbi*, koje se drže bilo svjetovnjacima, bilo svećenicima, redovnicima i redovnicama neka se vazda naglasi centralno značenje sv. Mise između svih bogoslužnih čina te njezinu zamašnu važnost za duhovni život vjernika.

8). Pošto je sv. pričest integralni dio svete Mise, neka se urgira *pričest preko sv. Mise*, da tako vjernici budu pravi sudionici euharistične žrtve. Zgodno u tom pogledu veli Katekizam izdan od Pija X.: »Sveta Pričest je *realno* naše sjedinjenje sa prinesenom Žrtvom zato tko se pričješćuje preko Mise, time jače sudjeluje istoj žrtvi.«

9). Preporuča se svima revno širenje, jedinog hrv. liturgijskog lista »*Život s Crkvom*« kao i stvaranje fonda za njegovo daljnje izdavanje.

10). Živo se stavlja na srce svima svjetovnjacima jednoga i drugoga spola auktoritativnu preporuku Pija X.: »*Preko Mise nemojte moliti drugo nego samo sv. Misu.*« A svećenicima na razmišljanje važne riječi poznatog svjetskog učenjaka inače zaslužnog promicatelja liturgijske obnove u Italiji, franjevca o. Augustina Gemelli, riječi, kojima je on završio jedan članak u broju od prošloga novembra čuvene svećeničke revije »*Rivista del Clero*«, koja glasi ovako: »Ako mi je dopušteno, upravio bih jednu preporuku braci svećenicima: kazao bih im: Hoćete li da se vaša župska crkva napuni vjernim pukom željnim da čuju vašu svetu riječ? Želite li podjeljivati mnogim vašim župljanima sv. Sakramente? Želite li da vaša župa živi intenzivnim župskim životom? Usredotočite, molim Vas, za neko vrijeme svu vašu pažnju i pouku oko sv. Mise, nastojte oko aktivnog sudjelovanja vašeg puka pri sv. Misi: nastojte da vaš puk bude okolo vas i skupa s vama kad čitate i pjevate sv. Misu i da zajedno s vama prosi od Boga milosti, i vaša će župa biti preporodena.«

Budimo tako svi *revni misijonari sv. Mise i uopće liturgijskog života.*